

Posouzení námitky diskriminace ve věci školní docházky žákyně s diabetem

A. (stěžovatelka) se na mě obrátila v době, kdy její dcera Magda, která je diabetička 1. typu, začala navštěvovat první třídu Základní školy a Mateřské školy B., okres Brno-venkov, příspěvková organizace (základní škola), ve školním roce 2022/2023.

Stěžovatelka popsala problémy související s nástupem dcery do školy, které zahrnovaly neochotu pracovníků školy seznámit se s tím, na co je u její dcery potřeba dohlížet, a omezení docházky do školní družiny. Obrátila se na Českou školní inspekci (ČŠI) a zřizovatele. Na základě oznámení ředitelky školy se věcí zabýval i orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Vše vyústilo v přesunutí dcery do jiné školy od druhého pololetí školního roku 2022/2023.

Jako ombudsman přispívám k prosazování práva na rovné zacházení, proto poskytuji metodickou pomoc obětem diskriminace.¹ Ta spočívá především ve zhodnocení situace z pohledu zásady rovného zacházení a doporučení, jak situaci řešit. Zabýval jsem se v této souvislosti různými aspekty postupu školy, na které stěžovatelka upozornila. Nešetřil jsem naopak postup ČŠI, ani OSPOD, protože ve mně jejich postup nevyvolal podezření na porušení právních předpisů.

A. Shrnutí závěrů

A.1 Proškolení zaměstnanců školy

Škola selhala ve své povinnosti přijímat přiměřená opatření ve vztahu k žákyni s diabetem. Nezajistila totiž, aby byli pedagogičtí pracovníci, kteří se jí měli věnovat, včas proškoleni o jejím zdravotním stavu a příznacích, na které by mohlo být třeba reagovat.

A.2 Docházka do školní družiny

Vzhledem k tomu, že jediným důvodem pro časové omezení docházky do družiny bylo onemocnění diabetem, dopustila se škola méně příznivého zacházení z důvodu zdravotního postižení. Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví je sice cílem, kterým je možné ospravedlnit méně příznivé zacházení, omezení docházky do školní družiny však není ve vztahu k tomuto cíli přiměřené ani nezbytné.

B. Skutková zjištění

Má zjištění vycházejí z informací a dokumentů dodaných stěžovatelkou a z vyjádření školy k výzvě vedoucí odboru rovného zacházení Kanceláře ombudsmana.

1 Ustanovení §1a odst. 1 písm. e) ve spojení s § 21d zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv a o ochránci práv dětí.

B.1 Doporučení školského poradenského zařízení

V doporučení školského poradenského zařízení z července 2022 se uvádí, že Magda je dítětem s chronickým metabolickým onemocněním. Její zdravotní stav vyžaduje průběžná měření hodnot cukru v krvi a případnou aplikaci inzulínu. Kolísající hladina glykemie má vliv na její pozornost. Její intelektové předpoklady se rozvíjí v pásmu nadprůměru, přiměřeně věku je připravena na nástup do první třídy.

Podporu je dle doporučení třeba zajistit po celou dobu výuky. Při kolísání glykemických hodnot je třeba zohlednit momentální zdravotní stav, případnou zvýšenou únavu, umožnit odpočinek a zařazovat relaxační přestávky. Vzhledem k Magdině věku je rovněž zapotřebí zajistit dohled a pomoc při režimových a léčebných opatřeních plynoucích ze zdravotního stavu.

Poradenské zařízení doporučilo, aby byli se všemi režimovými opatřeními seznámeni všichni pracovníci školy, kteří se budou podílet na vzdělávání žákyně. I v době nepřítomnosti asistentky pedagoga je totiž nutné zajistit doporučenou podporu, kterou po nezbytně nutnou dobu může vykonávat jiný pedagogický pracovník školy pověřený ředitelem školy.

Pro průběžná měření glykemických hodnot mají dle doporučení zákonní zástupci zajistit mobilní telefon s odpovídající aplikací. Na glykemické hodnoty má primárně dohlížet asistentka pedagoga. Dle pokynů zákonných zástupců má asistentka pedagoga současně realizovat i nezbytná režimová opatření s ohledem na zdravotní stav Magdy. Školské poradenské zařízení rovněž doporučilo předem domluvit formu a způsob komunikace mezi asistentkou pedagoga a zákonnými zástupci. Magda bude přicházet do školy s nezbytným vybavením, jako jsou mobilní telefon s aplikací a potraviny pro dosažení optimální hladiny glykemie.

Dále byla u Magdy zjištěna zkřížená lateralita, která může způsobovat chybovost v opisu a přepisu, sníženou orientaci v řadě, v prostoru a pravolevou orientaci. Potíže může mít v této souvislosti i při pohybových aktivitách.

Školské poradenské zařízení doporučilo vzdělávat Magdu dle vypracovaného individuálního vzdělávacího plánu, který by měl reagovat na zdravotní stav, respektovat kolísající pozornost, dopady zkřížené lateralitě do písemného projevu a umožnit využívat při výuce speciálně pedagogické metody. Současně doporučilo nesrovnávat Magdiny výkony s výkony ostatních žáků, preferovat individualizovanou výuku, avšak obecně bez úprav obsahu vzdělávání.

Ve vztahu k organizaci výuky doporučilo informovat všechny pedagogy, kteří se podílejí na vzdělávání, o zdravotním stavu, doporučených podpůrných opatřeních ve vzdělávání i o nutnosti dodržovat pravidelná režimová opatření. Pedagogické pracovníky je dle poradenského zařízení dále třeba seznámit s příznaky hypoglykemie či hyperglykemie, aby věděli, jak v nutném případě reagovat. Také zdůraznilo nutnost

komunikace se zákonnými zástupci o všech aspektech onemocnění a společně plánovat školní akce, aby zde mohla mít Magda přizpůsobený jídelní plán či inzulinový program.

Pro naplnění vzdělávacích potřeb je dle školského poradenského zařízení nezbytně nutné ze zdravotních důvodů zajistit dopomoc asistenta pedagoga po celou dobu výuky, v době pobytu v jídelně a také ve školní družině.

B.2 Situace na začátku školního roku

Stěžovatelka se na Kancelář ombudsmana obrátila na začátku září 2022, kdy její dcera Magda nastupovala do první třídy. Sdělila, že Magda je diabetička 1. typu od svých 10 měsíců věku. Má inzulinovou léčbu prováděnou pumpou, na ruce má senzor pro kontinuální monitoring glykemie v krvi a je „v rámci možností dobře kompenzovaná“. Potřebuje dohled 24 hodin denně, což matka a otec provádějí pomocí mobilní aplikace, díky které sledují vývoj glykemie i na dálku. Inzulin však na dálku aplikovat nelze.

Před zápisem do spádové školy v obci, kde rodina bydlí (na začátku roku 2022), začalo probíhat vyjednávání o praktických otázkách vzdělávání Magdy v základní škole. Magda měla asistentku pedagoga již v mateřské škole. Vzhledem ke zkušenostem z předškolního vzdělávání bylo zejména třeba vyřešit, kdo bude v nepřítomnosti asistentky pedagoga dohlížet na monitorování glykemie. Stěžovatelka (matka) nabídla, že by ji škola mohla zaměstnat jako učitelku (učí ve škole v jiné obci). Škola nakonec oznámila, že tyto činnosti zajistí třídní učitelka a případně asistentka pedagoga, která ve škole působí pro jiné dítě.

Dle stěžovatelky škola neprojevila zájem připravit se na nástup Magdy do školy. V první den školy se setkala s nevstřícným jednáním třídní učitelky. Úvazek asistentky pedagoga (35,5 hodiny týdně) nepokrýval provozní dobu školní družiny, nicméně stěžovatelka měla o družinu zájem kvůli sladění péče o dceru se svým zaměstnáním. Škola trvala na tom, aby si rodiče Magdu vyzvedávali ve 14 h, tj. s koncem pracovní doby asistentky pedagoga. Došlo i k situaci, kdy ze školy přišel požadavek, aby stěžovatelka z důvodu nepřítomnosti asistentky pedagoga dceru vyzvedla hned po vyučování. Stěžovatelka to odmítla, protože dle ní nebyla Magda v ohrožení života a monitorování glykemie pomocí aplikace bylo zajištěno. Stěžovatelka měla naopak zájem vyzvedávat Magdu v 15 h, přičemž standardní provozní doba školní družiny končí v 16 h.

Po několika dnech proběhla schůzka navržená ředitelkou školy, v rámci které byla docházka Magdy do školní družiny znovu projednána. Výsledek jednání nebyl pro stěžovatelku příznivý. Protože vychovatelky odmítly proškolení ohledně potřeb Magdy, trvala ředitelka na docházce do družiny v omezeném režimu. Vychovatelky rovněž trvaly na docházce Magdy do družiny pouze s asistentkou.

V rámci jednání padly návrhy, aby si stěžovatelka v zaměstnání zkrátila úvazek, případně přispívala na nadúvazek asistentky pedagoga. Ze školy rovněž přicházely požadavky, aby Magdu z družiny vyzvedávala dospělá osoba (a ne např. starší sestra). Ani navazující schůzka se zřizovatelem ze začátku října nevedla k uspokojivému řešení situace pro rodiče.

B.3 Vyjádření ředitelky školy k situaci na začátku školního roku

Ředitelka školy ve svém vyjádření potvrdila, že účast Magdy na zájmovém vzdělávání podmiňovala přítomností asistentky pedagoga z toho důvodu, že žádná z vychovatelek nebyla ochotná na sebe vzít odpovědnost za zdraví a život dítěte. Proškolení nemohla zaměstnancům nařídit. Odkázala přitom na tehdy platné Společné sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví k zajištění zdravotní podpory ve školách a školských zařízeních (sdělení k zajištění zdravotní podpory),² podle kterého bylo provedení zdravotního úkonu na odpovědnosti konkrétního pedagogického pracovníka, a to včetně odpovědnosti za případné poškození zdraví dítěte. To sice nevylučuje možnost, aby pedagogický pracovník zdravotní výkon provedl, avšak nelze to na pedagogických pracovnících vynucovat (zaměstnavatel nic takového nemůže jednostranně nařídit). Ředitelka školy dále uvedla, že stěžovatelka odmítala vyzvedávat dceru z družiny dříve, i když tu možnost měla. Naopak nechala dceru v družině, ačkoliv tam s ní nebyla asistentka a vychovatelky nebyly proškolené.

Dle ředitelky rodiče nezajistili proškolení zaměstnanců hned první den školní docházky. Schůzka proběhla až dne 7. září 2022, kdy byla proškolená třídní učitelka a učitelka angličtiny. Vychovatelky školní družiny proškolení odmítly.

Dle ředitelky je „v rámci bezpečnosti a ochrany zdraví dítěte nejlepší možnost, aby měla matka dceru pod kontrolou, protože tu možnost měla. Veškeré návrhy ze strany školy matka striktně odmítala. Veškerá jednání byla neúspěšná.“

Odpolední družina se začala řešit kvůli tomu, že asistentka pedagoga musela s Magdou zůstat i mimo svou pracovní dobu. Stěžovatelka dle ředitelky nechala dceru v družině opakovaně bez dozoru. Měla ponechat zodpovědnost na škole a „sama nebyla ochotná nic řešit“.

Dále ředitelka uvedla, že se vzděláváním dětí s podobným znevýhodněním škola nemá žádné zkušenosti, proto se obávali, že nebudou schopni vzít na sebe zodpovědnost za zdraví a bezpečnost dítěte. Po řádném seznámení se zdravotním stavem a potřebami dítěte ze strany rodičů však byli ochotni potřebné zajistit. Přesto se stěžovatelka rozhodla Magdu v pololetí přearadit na jinou školu.

2 Společné sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví k zajištění zdravotní podpory ve školách a školských zařízeních ze dne 21. prosince 2021 [online, citováno dne 16. 10. 2025], dostupné z: <https://edu.gov.cz/sdeleni-msmt-a-mzd-k-zajisteni-zdravotnich-sluzeb-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-2021/>.

B.4 Šetření ČŠI a následný postup školy

Na konci září 2022 se stěžovatelka obrátila na Českou školní inspekci, na konci října potom proběhlo šetření ve škole a v polovině listopadu 2022 ČŠI oznámila výsledek šetření stížnosti. ČŠI se při svém šetření zabývala následujícími body:

- realizace vzdělávání žákyň se speciálními vzdělávacími potřebami ve školní družině v období od 1. 9. do 6. 10. 2022,
- proškolení pedagogických pracovníků školy,
- znemožnění účasti na vzdělávání ve školní družině.

Zjistila přitom následující:

- Stížnost byla důvodná v bodě věnujícím se požadavku školy, aby byla Magda ve školní družině pouze za přítomnosti asistentky pedagoga a nikoliv až do 15 h, bez ohledu na přítomnost asistentky. Z doporučení školského poradenského zařízení nevyplývá, že by docházka do školní družiny byla podmíněná nezbytnou přítomností asistentky pedagoga.
- Ačkoliv někteří pedagogičtí pracovníci byli proškoleni ohledně režimových opatření, ke dni šetření stížnosti škola neseznámila s režimovými opatřeními všechny pracovníky školy, kteří se měli podílet na vzdělávání, ani neprojevila související snahu. A to přesto, že to vyplývá z doporučení školského poradenského zařízení. V tomto bodě byla stížnost rovněž důvodná.
- Stížnost je důvodná i v bodě, dle něhož škola neumožnila vzdělávání ve školní družině z důvodu nepřítomnosti asistentky pedagoga.

B.5 Jednání s OSPOD

Na začátku listopadu 2022 se škola obrátila na OSPOD s oznámením,³ že stěžovatelka má dítě s diabetem, o které se odmítá starat, a „veškerou zodpovědnost za zdravotní stav dítěte nechává na škole“. Dle ředitelky školy stěžovatelka trvá na tom, aby byla dcera v družině i po 14. hodině bez asistentky pedagoga, čímž ohrožuje její zdraví. Popsala přitom incident ze dne 6. září, kdy stěžovatelka nechala dceru v družině i v době, kdy s ní nebyla asistentka. U Magdy došlo k poklesu cukru v krvi, což vyvolalo ve vychovatelkách obavy. Odmítly se proto nechat proškolit ohledně režimových opatření souvisejících se zdravotním stavem. Ředitelka dále popsala problémy s nefunkčností inzulinové pumpy, výpadky mobilní aplikace, nespolehlivým fungováním glukometru. Dle jejího názoru není asistentka oprávněna k tomu, aby dítě „píchala do prstu“ a měřila hodnoty cukru v krvi glukometrem.

Ředitelka rovněž upozornila na to, že Magda měla ke svačině i sladké pečivo, což neodpovídá jejímu zdravotnímu stavu. Z družiny ji vyzvedává starší sestra (navštěvuje

3 Dle § 10 odst. 4 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

4. třídu). Dle ředitelky se stěžovatelka o Magdu nestará dobře a starat se o ni nechce. Oznámení ukončila žádostí, aby byla Magda vyzvedávána z družiny maximálně ve 14 h, aby měla v pořádku veškeré vybavení, její svačiny odpovídaly dietě a aby se stěžovatelka dceři řádně věnovala v době, kdy není ve škole.

Z jednání, které proběhlo na konci listopadu 2022 mezi rodiči a OSPOD vzešlo doporučení pro rodiče, aby zajistili péči o dceru v čase od 14 do 15 h, kdy nemůže být ve školní družině.

B.6 Další vývoj

Z pohledu ředitelky se po proběhlé inspekční činnosti ČŠI podařilo s rodiči situaci vyřešit. Ke dni 28. listopadu 2022 byly podrobněji proškoleny ředitelka školy, třídní učitelka, učitelka angličtiny, asistentka pedagoga, vedoucí vychovatelka a vychovatelky školní družiny, asistentka pedagoga pro jiného žáka. Magda mohla být ve školní družině do 15 hodin, mohla chodit na procházky, škola vyhověla i požadavkům na docházku do školní družiny před vyučováním. Vychovatelky pouze monitorovaly stav glykemie, inzulin neaplikovaly.

Stěžovatelka potvrdila, že k proškolení vychovatelek na konci listopadu došlo. Přesto ze strany školy přicházel požadavek na to, aby Magda odcházela ze školní družiny dříve. Na začátku prosince 2022 stěžovatelka doplnila informaci, že škola Magdě neumožňuje chodit na páteční vycházky.

Na začátku ledna 2023 stěžovatelka doplnila, že z jejího pohledu není situace ve škole uspokojivá. Není spokojená s tím, že Magda dostává v první třídě špatné známky a poznámky za nevhodné chování v hodinách, byla posílána za dveře. Škola dle ní nerespektovala Magdiny změny nálad kvůli výkyvům hladiny cukru v krvi.

Od druhého pololetí školního roku 2022/2023 stěžovatelka zařídila Magdě přestup do jiné školy, kde sama učí. Na jaře už si Magda zvládala sama píchat inzulin. V nové škole měla rovněž asistentku pedagoga, navštěvovala i družinu. Musela však dojíždět 30 km a nevidala se s kamarády, kteří chodí do spádové školy v místě bydliště.

C. Právní hodnocení

C.1 Rovné zacházení ve vzdělávání a diabetes jako zdravotní postižení

Pokud dojde k diskriminaci z důvodu zdravotního postižení v oblasti vzdělávání, je možné bránit se proti ní podáním antidiskriminační žaloby.

Diskriminací se v obecné rovině rozumí znevýhodnění, zátěž či méně příznivé zacházení s člověkem či lidmi ve srovnatelné situaci. Aby bylo takové jednání v rozporu

s antidiskriminačním zákonem,⁴ musí k němu docházet v oblastech života, které zákon vymezuje,⁵ a na základě některého ze zákonem vyjmenovaných důvodů.⁶ Mezi oblasti života, v nichž je diskriminace zakázána, patří i přístup ke vzdělání a jeho poskytování.⁷ Mezi zakázané důvody rozlišování potom patří i zdravotní postižení.⁸ Tím se rozumí tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo jiné postižení, které brání nebo může bránit osobám v jejich právu na rovné zacházení. Přitom musí jít o dlouhodobé zdravotní postižení, které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat alespoň jeden rok.⁹

Magda je diabetička 1. typu. Její matka se na ombudsmana obrátila v době, kdy nastoupila do první třídy základní školy a řešila problémy týkající se postupu školy.

Vzhledem k tomu, že diabetes je autoimunitní onemocnění, které se nedá vyléčit, není pochyb o tom, že naplňuje definici zdravotního postižení dle antidiskriminačního zákona. Protože je poskytování vzdělání oblastí, v níž je zakázána diskriminace, je naplněna i druhá podmínka pro to, abychom mohli situaci posuzovat dle antidiskriminačního zákona. Vzniká také možnost se případné diskriminaci bránit podáním tzv. antidiskriminační žaloby k soudu.

V následujícím textu se budu věnovat jednotlivým událostem, k nimž došlo v prvním pololetí školního roku 2022/2023, a budu hodnotit, zda se mohlo či nemohlo jednat o diskriminaci ve smyslu antidiskriminačního zákona, a zda by bylo možné podat k soudu antidiskriminační žalobu.

C.2 Proškolení zaměstnanců a zaměstnankyň školy

Škola až do 28. listopadu 2022 neplnila svou povinnost přijímat přiměřená opatření ve vztahu k žákyni s postižením tím, že nepodnikla dostatečně aktivní a vstřícné kroky k tomu, aby byli proškoleni všichni pedagogičtí pracovníci, kteří měli s žákyní pracovat.

Vzdělávání je založeno mj. na zásadě rovného přístupu ke vzdělávání bez jakékoliv diskriminace.¹⁰ Diskriminace nemusí spočívat pouze v aktivním jednání či opomenutí. Antidiskriminační zákon též zapovídá zvláštní formu nepřímé diskriminace, kterou je odmítnutí nebo opomenutí přijmout přiměřená opatření, aby mohl člověk se

4 Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.

5 Dle § 1 odst. 1 antidiskriminačního zákona.

6 V § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

7 Dle § 1 odst. 1 písm. i) antidiskriminačního zákona.

8 Dle § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

9 Dle § 5 odst. 6 antidiskriminačního zákona.

10 Dle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.

zdravotním postižením využít služeb určených veřejnosti.¹¹ Službou určenou veřejnosti je i vzdělávání.¹² Diskriminací v takových případech není, pokud by přijetí konkrétního opatření představovalo nepřiměřené zatížení. Při vyhodnocování, zda přijetí opatření představuje nepřiměřené zatížení, je třeba vzít v úvahu míru užítu, finanční únosnost, dostupnost finanční a jiné pomoci a způsobilost náhradních opatření uspokojit potřeby člověka s postižením.¹³ Aby se škola vyvarovala diskriminace žáka s postižením, nestačí, pokud se zdrží nějakého jednání, ale musí i aktivně konat. Není nutné, aby vyhověla všem požadavkům žáka, resp. jeho zákonných zástupců, ale je třeba, aby projevila jistou aktivitu a vstřícné kroky, aby se žák mohl vzdělávat spolu s ostatními.

Zajištění zdravotní podpory ve školách není podrobně upraveno právními předpisy. Od 1. ledna 2022 byla zavedena možnost, aby i ve školách a školských zařízeních, mohly být poskytovány zdravotní služby dětem ze strany poskytovatelů domácí péče.¹⁴ Na to reagovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spolu s Ministerstvem zdravotnictví vydáním společného sdělení.¹⁵ V tomto sdělení se dotčená ministerstva neomezila pouze na výklad související se zmíněnou novelou, ale přidala i několik bodů nad rámec. Upozorňují, že podání nebo aplikace léku nebo provedení ošetřovatelského výkonu pedagogickými pracovníky je na odpovědnosti těchto pracovníků, tato možnost není na základě dohody se zákonnými zástupci vyloučena, ale současně nelze provádění zdravotních výkonů na pracovnících škol vynucovat (ze strany rodičů či zaměstnavatele). Zaměstnavatel je pedagogům nemůže jednostranně nařídit. Současně to ale dle sdělení nezasahuje do povinnosti poskytnout laickou právní pomoc ani neřeší situaci, kdy je třeba pouze dohlédnout na dítě, které si samo bere lék, dohled u příjmu stravy, dohled u aplikace inzulínu. V září 2024 bylo společné sdělení nahrazeno aktualizovaným dokumentem.¹⁶ Nové společné sdělení se už přímo zaměřuje na problematiku provádění laických úkonů, které je možné ve školním prostředí realizovat bez zdravotnického pracovníka. Vychází přitom ze zásady rovného přístupu ke vzdělávání, která s sebou nese i potřebu zajištění podpůrných opatření. Proto dle něj lze během pobytu dítěte ve škole žádat přiměřené zajištění zdravotní podpory ze strany školy při poskytování laických úkonů, jako je např. medikace.

11 Dle § 3 odst. 2 antidiskriminačního zákona.

12 Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 3. 6. 2020, sp. zn. 5493/2019/VOP, [eso.ochrance.cz](https://www.eso.ochrance.cz).

13 Dle § 3 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

14 Dle § 4 odst. 3 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování.

15 Společné sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví k zajištění zdravotní podpory ve školách a školských zařízeních ze dne 21. prosince 2021 [online, citováno dne 16. 10. 2025], dostupné z: <https://edu.gov.cz/sdeleni-msmt-a-mzd-k-zajisteni-zdravotnich-sluzeb-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-2021/>.

16 Společné sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví k zajištění zdravotní podpory ve školách a školských zařízeních, č. j. MSMT-10972/2024-2 [online, citováno dne 16. 10. 2025], dostupné z <https://www.edu.cz/sdeleni-msmt-a-mzd-k-zajisteni-zdravotnich-sluzeb-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich/>.

Výslovně přitom uvádí, že by ředitel školy měl v mezích svých pravomocí vynaložit součinnost při hledání optimálního řešení pro dítě, aby se mohlo plně účastnit školní docházky a v maximální možné míře i mimoškolních aktivit organizovaných školou. I přesto, že bylo přijato nové znění společného sdělení k zajištění zdravotní podpory, nedošlo k žádnému posunu právní úpravy, která je primárním zdrojem pravidel pro podmínky poskytování vzdělávání žáků se zdravotním postižením. Pokud společné sdělení ze dne 21. prosince 2021 obsahovalo upozornění, nemohou tyto výzvy k opatrnosti samy o sobě ospravedlnit nevstřícný postoj školy.

Školské poradenské zařízení doporučilo, aby byli všichni pedagogičtí pracovníci informováni o zdravotním stavu, režimových opatřeních a dalších aspektech onemocnění Magdy. Všechny detaily ohledně péče o Magdu znala asistentka pedagoga. Na začátku školního roku byla proškolená rovněž třídní učitelka, učitelka angličtiny a asistentka pedagoga působící u jiného žáka. Vychovatelky ve školní družině proškolení ohledně péče o Magdu odmítly. Ředitelka uvedla, že je k takovým krokům nemohla nutit, a opřela se přitom o společné sdělení k zajištění zdravotní podpory. K proškolení vychovatelek a dalších pedagogických pracovníků došlo až po šetření České školní inspekce dne 28. listopadu 2022. Informace od ředitelky a od stěžovatelky se rozcházejí v tom, jak konkrétně probíhala komunikace a vyjednávání ohledně předání potřebných informací před nástupem do školy a na začátku školního roku. Obě strany uváděly nevstřícnost v komunikaci.

Ačkoliv byla jednání mezi rodiči Magdy a ředitelkou školy nesnadná a nebyla zcela prostá konfliktů, nic to nemění na tom, že za přijetí přiměřených opatření ve vztahu k žákyni s diabetem odpovídala škola. Povaha opatření přitom byla zřejmá: informování a proškolení pedagogických pracovníků, kteří měli pracovat s žákyní s diabetem.

Proškolení ve věcech zdravotního stavu žákyně s diabetem není poskytnutím zdravotního výkonu, k jejichž poskytování ve škole se tehdy platné ministerské sdělení stavělo rezervovaně.¹⁷ Nebylo proto namístě se na něj odvolávat pro ospravedlnění nevstřícného přístupu školy. Spíše než o poskytování zdravotní podpory samotné se jedná o přípravu na to, aby bylo možné zajistit bezpečnost a ochranu zdraví v krizových situacích. Ředitelka reagovala na nechuť zaměstnankyň (především vychovatelek) k tomu, aby se seznámily s detaily péče o žákyni s diabetem, tím, že je nemůže k ničemu nutit. Nelze přisvědčit tomu, že by z pozice zaměstnavatele nemohla zaměstnankyním udělovat pokyny. Naopak odpovídá za přijímání přiměřených opatření ve vztahu k žákům s postižením. Realizace této povinnosti bude možná pouze

17 Společné sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva zdravotnictví k zajištění zdravotní podpory ve školách a školských zařízeních ze dne 21. prosince 2021 [online, citováno dne 16. 10. 2025], dostupné z: <https://edu.gov.cz/sdeleni-msmt-a-mzd-k-zajisteni-zdravotnich-sluzeb-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-2021/>.

zapojením všech pedagogických pracovníků, kteří s žákyní s diabetem pracují, což se neobejde bez vedení a dávání instrukcí.

K realizaci tohoto opatření byly třeba vstřícné kroky rodičů, kteří by potřebné informace předali. Ti však nebyli jediným zdrojem informací o diabetu. Školské poradenské zařízení např. odkazuje na literaturu a webové stránky, kde je možné čerpat podstatné informace. Součinnost zákonných zástupců je sice nepostradatelná, nejsou však jediným zdrojem informací.

Magda měla zajištěnou inzulinovou léčbu prováděnou pumpou a na ruce senzor pro kontinuální monitoring glykemie v krvi. Proškolení tak nebylo třeba proto, aby pedagogičtí pracovníci poskytovali zdravotní podporu (např. při aplikování inzulinu), ale aby byli připraveni na nenadálé situace spojené se zdravotním stavem a mohli náležitě reagovat. Řešení mimořádných situací by se pak samozřejmě neobešlo bez kontaktování a konzultace se zákonnými zástupci či zdravotnickou záchrannou službou. Příprava ve formě proškolení je přitom základním předpokladem pro to, aby mohla žákyně s diabetem realizovat své právo na vzdělání na rovnoprávném základě s ostatními bez vylučování. Vzhledem k tomu, že po většinu času byla Magda pod dohledem asistentky pedagoga, která jí primárně poskytovala podporu, proškolení dalších pedagogických pracovníků bylo důležité pro zajištění schopnosti zorientovat se a řešit neočekávané situace. Jedná se tedy o základní opatření nutné pro zajištění vzdělávání na rovnoprávném základě.

Diskriminací není, pokud by konkrétní opatření představovalo nepřiměřené zatížení. Při hodnocení nepřiměřenosti je třeba vzít v úvahu míru užitku, finanční únosnost, dostupnost finanční a jiné pomoci a způsobilost náhradních opatření uspokojit potřeby člověka s postižením.

Užitek z proškolení všech pedagogických pracovníků, kteří se žákyní ve škole věnovali, nespočívá jen v připravenosti pedagogických pracovníků na nenadálé situace. Informovanost, zvyšování povědomí a dostatečná podpora pedagogických pracovníků ohledně dítěte s diabetem pomáhá i jejich větší jistotě, rozptýlení obav a ve výsledku i lepší práci s dítětem s postižením. Předání potřebných informací sice vyžaduje vyhrazení určitého času a úkony organizačního charakteru, není však spojeno s dalšími finančními či jinými náklady. Proto se není třeba podrobně zabývat finanční únosností či dostupností finanční a jiné pomoci. Alternativním opatřením, které by přicházelo v úvahu, by bylo zapojení toliko asistentky pedagoga a informování dalších pedagogických pracovníků školy, kteří by mohli asistentku v době její nepřítomnosti zastoupit. Tento model na počátku zvolila škola. Pro zastupování určila třídní učitelku a asistentku, která na škole působí u jiného žáka. Zapojení pouze vybraných pedagogických pracovníků je však nutné hodnotit jako nedostatečné, protože s žákyní pracují i další pedagogičtí pracovníci. Jejich připravenost na neočekávané situace nelze zajistit jinak, než právě jejich proškolením. Navíc tím, že by byli plně informováni pouze někteří pedagogičtí pracovníci a nikoliv všichni, kteří s žákyní pracují, není možné

zajistit rozptýlení jejich obav. Právě rozptýlení obav je důležité pro to, aby se žákyně s diabetem nesetkávala s omezeními, která nejsou objektivně ospravedlnitelná.

Vzhledem k tomu, že proškolení všech pedagogických pracovníků, kteří mohli pracovat s žákyní s diabetem, nepředstavovalo pro školu nepřiměřené zatížení, škola nesplnila svou povinnost přijmout přiměřená opatření ve vztahu k žákyni s postižením.

C.3 Docházka do školní družiny

Jediným důvodem pro časové omezení docházky do družiny bylo onemocnění diabetem. S žákyní s diabetem proto škola zacházela méně příznivě na základě zdravotního postižení. Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví je sice cílem, kterým je možné ospravedlnit méně příznivé zacházení, omezení docházky do školní družiny však není ve vztahu k tomuto cíli přiměřené ani nezbytné.

Zákaz diskriminace v přístupu ke vzdělání a jeho poskytování podle antidiskriminačního zákona se vztahuje i na poskytování zájmového vzdělávání ve školní družině.¹⁸ Přímoou diskriminací se rozumí jednání nebo opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě mj. na základě zdravotního postižení.¹⁹ Diskriminací není, pokud lze jednání odůvodnit legitimním cílem a prostředky použité k dosažení tohoto cíle jsou přiměřené a nezbytné.²⁰ Přiměřenost v této souvislosti představuje vhodnost, tj. zda je dané opatření způsobilé dosáhnout požadovaného cíle. Opatření je v zásadě nezbytné tehdy, pokud je v případě výběru z více možností zvolena ta, která je pro člověka s postižením nejméně omezující.

Škola umožnila docházku do družiny pouze do 14 h, v případě nepřítomnosti asistentky pedagoga bylo třeba vyzvednout Magdu hned po vyučování. Rodiče naproti tomu požadovali umožnění docházky do družiny do 15 h, přičemž provozní doba družiny končila v 16 h. Ředitelka své rozhodnutí o omezení docházky odůvodnila tím, že se vychovatelky odmítly nechat proškolit v záležitostech týkajících se zdravotního stavu Magdy. Současně trvala na tom, aby Magdu vyzvedávali rodiče nebo jiná dospělá osoba. Odůvodňovala to požadavkem na bezpečnost. Apelovala také na primární zodpovědnost rodičů za zdraví dítěte.

Vzhledem k tomu, že provozní doba družiny byla stanovena do 16 h a škola požadovala, aby si rodiče nebo jiní dospělí vyzvedávali Magdu už v 14 h nebo dříve, přičemž jediným důvodem pro omezení docházky byla skutečnost, že se jedná o žákyni s diabetem, došlo k méně příznivému zacházení s žákyní pro její zdravotní postižení. Dále je třeba zkoumat, zda by bylo možné časové omezení docházky do školní družiny

18 Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 3. 7. 2014, sp. zn. 49/2013/DIS, [eso.ochrance.cz](https://www.eso.ochrance.cz).

19 Dle § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

20 Dle § 7 odst. 1 antidiskriminačního zákona.

ospravedlnit legitimním cílem a zda prostředky použité k dosažení tohoto cíle skutečně mohly vést k jeho dosažení a byly přitom co nejméně omezující.

Deklarovaným cílem omezení docházky bylo zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví. Požadavek na bezpečnost a zajištění ochrany zdraví je legitimním cílem ve smyslu antidiskriminačního zákona. Existence legitimního cíle však sama o sobě k ospravedlnění méně příznivého zacházení nestačí. Je třeba dále hodnotit, zda prostředky použité k jeho dosažení byly přiměřené a nezbytné.

Umožnění docházky do družiny pouze na dobu přítomnosti asistentky pedagoga, která je plně proškolená v oblasti péče o dítě s diabetem, lze chápat jako opatření, jehož cílem má být zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dítěte s diabetem. Pokud je s ním v družině přítomna proškolená asistentka, je schopná reagovat na náhlé změny zdravotního stavu a zasáhnout způsobem, který je přiměřený situaci. Omezení docházky do družiny však samo o sobě nevede k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žákyně. Skutečnost, že žákyně opustí družinu a přemístí se jinde, neznamena, že se škola zasloužila o zajištění její bezpečnosti a ochrany zdraví. Naopak se žákyně dostane zcela mimo sféru školy, která už se na její bezpečnosti a ochraně zdraví nijak nepodílí. Tím, že škola trvala na tom, že po skončení pracovní doby asistentky pedagoga by měli žákyni z družiny vyzvednout rodiče nebo jiná dospělá osoba, pouze přesunula zodpovědnost. Lze proto úspěšně pochybovat o tom, že by omezení docházky do družiny bylo vhodným, a tak i přiměřeným prostředkem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.

I kdybychom shledali, že je zvolený prostředek k dosažení vytyčeného cíle přiměřený, bylo by třeba dále zjišťovat, zda je dané opatření pro jeho dosažení také nezbytné.

Bezpečnost a ochranu zdraví Magdy v družině by bylo možné zajistit i v době nepřítomnosti asistentky pedagoga. Stav glykemie pomocí aplikace na dálku sledovali rodiče, inzulin jí potom dodávala inzulinová pumpa umístěná na pásku.

Na vychovatelkách v družině by zůstalo pouze po dobu mezi 14. a 15. hodinou věnovat pozornost tomu, jestli u Magdy nedošlo k některému z akutních stavů, tj. k hypo nebo hyperglykemii. Předpokladem pro to je proškolení a informování vychovatelek v duchu doporučení školského poradenského zařízení, které bylo v každém případě povinností školy (viz předchozí část). Méně omezujícím opatřením by mohlo být přizpůsobení programu družiny na jednu hodinu, kterou by tam žákyně s diabetem trávila bez asistentky pedagoga, tak, aby bylo možné zajistit nad ní potřebný dohled. Vzhledem k tomu, že škola trvala na tom, aby rodiče nebo jiná dospělá osoba vyzvedávali žákyni s diabetem z družiny ve školou stanoveném čase, a nevzala v úvahu jiné méně omezující možnosti, není možné zvolené opatření považovat za nezbytné.

Ke změně došlo až koncem listopadu 2022, kdy po ukončení šetření stížnosti ze strany České školní inspekce škola umožnila navštěvovat Magdě družinu až do 15 hodin. Dle stěžovatelky i přesto přicházely požadavky, aby dceru vyzvedávala dříve. Magda dále nemohla chodit na páteční vycházky. Skutková zjištění pro období od konce listopadu

do konce ledna ohledně docházky do družiny však zůstala sporná. Není tedy jasné, zda skutečně došlo k napravení situace, nebo zda omezení docházky do školní družiny trvalo až do ukončení docházky do příslušné školy.

D. Informace o dalším postupu

Posouzení zasílám škole a stěžovateli. K mým závěrům se lze vyjádřit ve lhůtě 30 dnů od doručení tohoto posouzení. Záleží na stěžovateli, zda se rozhodne diskriminaci bránit podáním antidiskriminační žaloby k soudu.

Brno 23. října 2025

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
(podepsáno elektronicky)